

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/165341,5-rocznica-smierci-Zbigniewa-Brzezinskiego-polsko-amerykanski-politologa-sowi.html>
03.05.2024, 20:24

5. rocznica śmierci Zbigniewa Brzezińskiego, polsko-amerykańskiego politologa, sowietologa, doradcy ds. bezpieczeństwa narodowego USA w czasie prezydentury Jimmy'ego Cartera, odznaczonego amerykańskim Prezydenckim Medalem Wolności i polskim Orderem Orła Białego

Data publikacji 25.05.2022

Zbigniew Kazimierz Brzeziński urodził się 28 marca 1928 r. w Warszawie. Ze względu na pracę wykonywaną przez ojca, dyplomatę Tadeusza Brzezińskiego, w latach 1928-1936 przebywał wraz z rodzicami poza krajem (we Francji i Niemczech). Od października 1938 r., po objęciu przez Tadeusza Brzezińskiego stanowiska konsula generalnego w Montrealu, zamieszkał wraz z rodziną w Kanadzie.

Studiował politologię i ekonomię na Uniwersytecie McGilla w Montrealu, a od 1950 r. w Ośrodku Badań Rosyjskich Uniwersytetu Harvarda. W 1953 r. obronił na uczelni pracę doktorską i został wykładowcą w katedrze nauki o państwie. W 1958 r. otrzymał obywatelstwo amerykańskie.

W 1959 r. rozpoczął pracę jako profesor na Wydziale Prawa i Nauk Politycznych na Uniwersytecie Columbia, a od października 1961 r. był dyrektorem Instytutu Badań nad Komunizmem tej uczelni. W 1966 r. podjął roczną pracę w Biurze Planowania Politycznego Departamentu Stanu, gdzie zajmował się polityką amerykańską wobec Europy Wschodniej.

W 1973 r. został pierwszym przewodniczącym nowo powstałej Komisji Trójstronnej, której celem było zbudowanie płaszczyzny kontaktów USA, krajów europejskich i Japonii. Poznał wówczas ówczesnego gubernatora stanu Georgia, Jimmy'ego Cartera i poparł go w kampanii prezydenckiej oraz sformułował podstawowe cele jego polityki zagranicznej. Po wygranych wyborach został doradcą ds. bezpieczeństwa narodowego 39. prezydenta Stanów Zjednoczonych. Okres ten opisał później w swoich pamiętnikach, wydanych w Polsce pod tytułem *Cztery lata w Białym Domu. Wspomnienia*.

Po zakończeniu prezydentury Cartera związał się z waszyngtońskim Centrum Badań Strategicznych i Międzynarodowych Uniwersytetu Georgetown oraz prowadził wykłady poświęcone polityce bezpieczeństwa narodowego Stanów Zjednoczonych na Uniwersytecie Columbia.

W latach 80. XX w. domagał się zróżnicowania polityki wobec ZSRR i innych krajów bloku sowieckiego, w tym przede wszystkim Polski. Przewidywał porażkę bloku komunistycznego oraz rozpad ZSRS z „przebudzenia” jego narodów.

W wyborach prezydenckich w 1992 r. poparł Billa Clintona, a w 2008 r. zaangażował się w kampanię prezydencką Baracka Obamy.

Był autorem licznych publikacji, do najważniejszych należą: *The Soviet Bloc* (New York 1960), *Between Two Ages* (New York 1970), *Game Plan* (New York 1986), *The Grand Failure. The Birth and Death of Communism in the Twentieth Century* (New York 1989).

Zmarł 26 maja 2017 r. w szpitalu w Falls Church, w stanie Wirginia. Podczas ceremonii pogrzebowej, która odbyła się 9 czerwca 2017 r. w katedrze św. Mateusza Apostoła w Waszyngtonie, mowę pożegnalną wygłosił były prezydent Stanów Zjednoczonych Jimmy Carter.

W archiwum Instytutu Pamięci Narodowej przechowywane są dokumenty zawierające informacje dotyczące Zbigniewa Brzezińskiego, w tym sprawa ewidencyjno-obszernyjna o kryptonimie „Brzoza” (IPN BU 003090/21 t. 1), która była prowadzona w latach 1959-1973 przez Wydział I Departamentu II MSW.